

VOORAF

Opnieuw is er het nodige aan het veranderen in de melkveebranche. En dat raakt indirect en misschien wel direct ook ons als Boerderij & Erf A-V. De boerderijen en de andere landelijke bebouwing, waar wij ons druk om maken, worden de iconen van de streek genoemd. Maar ze kunnen niet zonder de weilanden er om heen.

Nu wordt het melkquotum opgeheven. Verwacht wordt dat dat gaat leiden tot een koeienexplosie. En dat gaat ten koste van de traditionele weilanden. Alles wat daar groeit en leeft wordt dan aangetast. De bloemen en de grassen. De vogels en de insecten, de knaagdieren. Opnieuw ligt er een taak voor organisaties als de onze. Waakzaamheid blijft geboden.

Dick de Jong

DE BOERENHORTENSIA

Wie kent ze niet? De kleurige en wollige bloemen van de *Hydrangea macrophylla*. In de volksmond ook wel boerenhortensia of gewoon hortensia genoemd. Over de hele wereld groeien er wel 600 mutanten. Van oorsprong komt de plant uit China en Japan, maar ook in dat laatste land is deze al zo'n 150 jaar in gebruik als sierplant.

Boerenhortensia of bolhortensia.

Hoewel er ook verhalen zijn over een veel eerder voorkomen, zou de plant pas begin 19^e eeuw in ons land zijn geïmporteerd.

Het was Philipp Franz Balthasar von Siebold, een Duitser uit Würzburg, die zich als arts was verbonden aan het Nederlands Oost-Indische leger. Vandaar werd hij naar Japan gestuurd, naar de handelspost Deshima. Alleen daar mochten West-Europeanen komen, maar Von Siebold kreeg toestemming om het onbekende Japan te betreden. Zes jaar lang heeft hij een schat aan informatie kunnen verzamelen in het voor bijna iedereen onbekende land.

Veel van zijn 'schatten' nam hij later mee naar Leiden, waar hij zich vestigde. Ook de *Hydrangea*, een soort die ook al was beschreven in *Flora Japonica*, een uitgave uit 1784, van C.P. Thunberg.

Von Siebold wordt daarom geschaard onder de zogenaamde planthunters, die er een gewoonte van maakten om exotische planten in ons land te importeren.

Er zijn ook Noord-Amerikaanse soorten, waarvan het blad door de Indianen als pleister werd gebruikt. Deze kwamen al in 1736 naar Engeland en deze *Hydrangea arborescens* is daar nog veel in Engelse tuinen te vinden.

De naam hortensia komt waarschijnlijk van hortus, wat de Latijnse naam voor tuin is. Hortensia is overigens ook een Engelse meisjesnaam.

Het is een prachtige tuinheester, die in juni al kan gaan bloeien en soms tot in november zijn schitterende bloemen toont. De bekendste soorten zijn de boerenhortensia en de Annabelle. Maar het aantal nieuw gekweekte soorten dat op de markt is gebracht, is groot.

Die nieuwere soorten vergen vaak veel minder onderhoud en dat is natuurlijk geweldig in een tijd dat 'lekker makkelijk' hoogtij viert. Ze zijn vooral zo geliefd om de verkleuring van hun bloemen van groen naar roze, rood of blauw tot aan bruin in de herfst. De bloemen tonen dat verouderen ook zijn mooie kanten heeft.

De naam borenhortensia herinnert aan de tijd dat de boeren de struiken massaal rond de boerderijen plantten, waar ze uitermate geschikt waren om de vaak doorslaande muren droog te houden. Het is namelijk vooral een dorstige plant, die veel water vraagt. Hydrangea is de Latijnse naam voor waterkruik.

De blauwe variant kan in de praktijk snel gaan verkleuren tot gewoon roze. Dat blauw wordt namelijk bepaald door de p-H waarde van de grond. Dat betekent dat hoe meer aluminium de wortels opnemen des te blauwer de bloemen worden. Er is echter hortensiablauw op de markt, dat bestaat uit aluin of uit aluminiumsulfaat. Dat moet dan wel goed door de grond rond de struik worden geharkt. Ook ijzersulfaat helpt wel. Strooi daarom een paar handenvol oude spijkers rondom de plant. En ook turfmolm helpt om de grond te verzuren, waardoor de bloemen blauw worden.

De huidige variëteiten zijn vaak allemaal ontstaan uit allerlei kruisingen tussen *Hydrangea macrophylla* onderling. Vroeger heette *Hydrangea macrophylla* met zijn tweede naam hortensia. Daarom noemen we de plant in Nederland waarschijnlijk Hortensia. Boerenhortensia's worden vaak wel een meter hoog.

De hoofdgroep van *Hydrangea macrophylla* heeft bolle bloemtuiten die opgebouwd zijn uit allemaal kleine steriele bloemetjes. De bloemkleuren zijn erg opvallend. Ze variëren van wit, hemelsblauw en roze tot vuurrood.

Hortensia's bloeien op oud hout. Bij het snoeien van de plant moet hier rekening mee worden gehouden. Alleen de oude uitgebloeide takken van het jaar ervoor mogen aan de grond af worden geknipt. De nieuw gevormde scheuten van het vorige jaar gaan dan zorgen voor bloemenpracht in de tuin. Snoeien kan het beste aan het einde van de winter. De kans op bevriezing van scheuten is dan het kleinst. Het kan echter gebeuren dat een stevige vorstperiode in het late voorjaar de nieuwe blad-

knoppen doet bevriezen. De bloemenpracht zal dan iets minder zijn.

UIT: DE KOETS (HERMAN DE MAN)

Het Wapen van Benschop is een herberg van gevestigde reputatie. Dank zij Johan Pavoordt, kastelein in eere, die het hufferdom van zijn omgeving wijduit ontgroeid is en 't veracht. Een helle knaap, deze Johan Pavoordt. Toen hij zich voor jaren her nestelde op dit kruispunt der wegen in de Lopikerwaard, heeft hij tot zichzelf gezegd: van de boeren moet ik het niet hebben, maar van den gaanden en den komenden man. Daarom bouwde Johan een open uitspanning, die uitgaf naar de Lopiksche, zoowel als naar de Oudewatersche zijde. Die uitspanning verrees terzijde *Het Wapen* en hij liet zijn vrouw, later zijn groot-wordende dochters, in de stad de fijne keuken leeren. Want het langskomend volk vindt in deze streken maar weinig gelegenheid om ergens lekker te eten. De boerenkroegen uit het vlakke land zweren bij brandewijn, boerenjongens en flesschenbier. Eerst later is daar limonade bijgekomen en melk, maar in de gloriejaren van Johan Pavoordt werd in zijn herberg nog geen melk geschonken. Wat zou het! Wie van zijn vele zomergasten zouden dat lusten? Manmensen toch zeker niet. Wie in andere boerenherbergen een maal eten durft vragen, wordt voor dwaas versleten. Want eten? Dat doet een mensch toch altijd thuis. Neen... wie geen brandewijn, boerenjongens of flesschenbier lust, gaat maar wijzer op. Johan Pavoordt evenwel kent zijn wereld. Kom binnen wie lekker eten wil, kom in *Het Wapen*, het is er voorhanden voor ieder die betalen kan!

Er zit visch in de voorwetering en de beide achterweteringen van deze lange buurten. En als men Johan Pavoordt gelooven wil - en waarom zou hij er om liegen - is er zóóveel visch voorhanden in die weteringen, dat je de scholen lekkere baarzen op sommige tijen met een spaai kan scheppen. 'Want ze zwemmen dan twaalfdik boven elkander en rug aan rug,' is zoo zijn zeggen. Alles vanwege de groote vruchtbaarheid van het land hieromtrent, die men toch met eigen oogen aanschouwen kan en die in het water tot uitdrukking komt in een weelderigen plantengroei. 't Gevalt,' weet Johan, 'dat hier een hengelaarsbond neerstrijkt, die ten avond met de gevangen visch geen blijf weet. Een Utrechtsche hengelconfederatie, genaamd *Dobbertje Duik* heeft daarom eens bij een landbouwer en veehouder, zoogezegd een boer, een hooiwagen moeten leenen en die is hoog opgetast met Polsbroeksche visschen stapvoets naar de stad van Uiterter gereden, de muziek van *Dobbertje Duik* in een janplezier voorop. En als nu de wind maar niet te hoog of te laag is, de maan maar wast of krimpt (al deze zaken naar den smaak van m'n vrienden de hengelaars, die het daar tòch nooit eens over geraken) en 't niet te schraal is in de natuur, tevens niet te zwoelderig en als de haakjes en simmetjes maar van goed makelij zijn, dan moèt de ware visscher hier visch vangen of hij hengelen kan of niet.' Zulks heeft Johan, overal waar hij verschijnt, maar 't allerlieft op de markten in Utrecht,

Gouda en Rotterdam, zóó dukkels verkondigd, dat er in Holland geen hengelaar is, of hij ge-looft vast en onverwoestbaar aan den monsterlijken vischstand in deze gewesten. En de veehouders en landbouwers, gezegd de boeren, ze zijn als lammeren in Johan zijn hand. Voor een hard kwartje per dag vischen, mag je in hun land lopen; Johan heeft de bonnetjes er voor klaar liggen, uitgeschreven en wel. Dat heeft hij met die mannen klaargespeeld, ten overstaan van drie gratis brandewijntjes per volwassen manspersoon in iedere hofstee, als 't kermis is aan het Benschopsche dorp. Want dan waait er ook een beetje kermisvreugd over naar dezen uithoek der gemeente.

BOEKWINKEL

TE KOOP

- Boer en Boerderij € 35,00
- Van oud naar behoud € 10,00 (laatste stuks)
- Boerderijspecial € 4,50
- Routeboekje Boerderijen Bekijken € 4,95
- De Boerderij het behouden waard € 14,95
- Hoeve – Hofstee - Herbestemming € 14,95

ZOEKERS

Misschien zoekt u een boek of wilt u boeken verkopen. Of u wilt iets weten. Misschien heeft u een voorwerp in

bezit waarvan u niet weet waarvoor het werd gebruikt. Voor dit soort zaken kunt u hier een zoeker laten plaatsen. Dat is gratis. Boerderij & Erf A-V is alleen maar intermediair. U kunt hiervoor een e-mail zenden naar djtekst@planet.nl.

REACTIE EN SAMENSTELLING NIEUWSBRIEF:

Dick de Jong - Bureau Tekstwerk

Buitendams 51 - 3371 BA Hardinxveld-Giessendam - 0184-615094 - djtekst@planet.nl

FOTO'S: Collectie Boerderij & Erf A-V, Bureau Tekstwerk en Ina Maas

SECRETARIAAT BOERDERIJ & ERF A-V:

Sluis 57 ▪ 2964 AT Groot-Ammers ▪ 0184-661425/06-53759618

secretariaat@boerderijenerf.nl ▪ bank NL14RABO0325074739

website: WWW.BOERDERIJENERF.NL

Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling
Europa investeert in het platteland

Schoolplaat van boerenkermis.

